

KARYS

Eina sykį į savaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri užsakymai
80 skaitikų

Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. „Kario“
Redakcija.

Nr. 51 (83)

Kaunas, 1920 m., gruodžio mėn. 23 diena.

II metai.

Linksmų Kalėdų Švenčių!!!

LIETUVIAI!

Jau Kalėdų šventės! Padėkite kuo galėdami kareiviams, kad ir jie linksmi jas praleistų!

Trečios Kalėdų šventės laisvoj Lietuvoj.

1918 metų Kalėdos buvo audringos: iš rytų slinko rusų armija, Vilniaus užkampais slankiojo, ginklavoz lenkai legioninkai, o vokiečiai šaipėsi vaipėsi į mus žiūrėdami, kaip mes ryžomes Tėvynės laisvę ginti... be ginklų, — plikomis krūtinėmis.

Ginklų trenksmai grovė, giltinė mirties giesmė tarškino, gaisrai Lietuvos dangų šviere, bet karštos lietuvių krūtinės atrėmė galiūnų priešų plieną ir laisvai atsikvėpė 1919 metų Kalėdų šventėse: tas šventes jau šventėm laisvoj, nepriklausomoj, nuo priešų apgintoj Lietuvoj.

Pikti priešai žlugo, dar piktesni dygo, bet štai ir trečias Kalėdų šventes švenčiam laisvoj Lietuvoj. Švenčiam su ginklais rankose, apkasuose bebūdėdami... švenčiam nepriklausomi. Taigi džiaugkimės, linksminkimes laisvas Kalėdas bešvėdami, trenksmingai kelime į dangų obalsį:

— Kalėdų šventes amžinai laisvi švėsime nepriklausomoj Lietuvoj, o kitų Kalėdų puotą keisime snieguotose Nėrio krantuose, garsiname Vilniuje.

J. EL

Sniego pasaka.

Tarp žalių girių kalnelių lankoj gėlės bala: į saulę pasvirsdamos, galveles palenkdamos, lapeliais lapelius siekdamos.

— Mes prisistinsime gėlių kalnus, mes nusipintume baltą vainiką, vainiku savo taką nutiesime ir, save žiedais baltai papuošę, eisime — taip bus gražu, taip bus linksmi, džiaugsmo dainą dainuosime: kaip širdis štai sūnimo, baltą žolę žolę pamylėjo ir pakvietė

Skubinkite užsisakyti
1921 metams

„KARI“

Jis nušviečia mūsų armijos gyvenimą ir darbuotę.

Jis duoda daug naudingų patarimų kariuomenės reikaluose.

Jis suteikia žinių apie kitų valstybių armijas.

Jis parodo mūsų priešų karines pajėgas ir ieško kelių joms nugalėti.

Jis neša kareiviams mokslą, duoda jiems dailės raštų.

Todėl kiekvienas pilietis, kovojas dėl Lietuvos nepriklausomybės, privalo skaityti „KARI“.

Į baltą lanką gėlių vainiką pinti, kaip gėlės kvėpėjo, kaip girėle tyliai kalbino, o linksmi saule juokė, — taip ji man kalbėjo gėles beskindama, jas beučiuodama, į mane žydriomis akelėmis linksmi bežiūrėdama.

O kai ji gėlių glėby skendo, mes nuėjome kalną į vakarų saulę. Aplinkui nesimatė nieko, tik saulės spinduliai priešaisėjo ir kvietė vis kvietė eiti ten, kur pati saulė eina, tamsios nakties bijodama...

Snieguotėlės susirinko, žodė: „is prak...“

— Kaip mes gražios: pačios žibam, pačios balam, pačios viską puošiam. Bet dangaus laugiau nepuošmes tesipuošia pati. O mes nusileisime ant juodos žemės, ją vargšią papuošime. Taigi visos žemėn, lėkime greičiau!

Byra, krinta snieguolėlės, pažaisdamos, viena kitą aplenkdamos.

Byra vėjelio besupamos, audrų beblaškomos.

Byra ir saulei šviečiant, ir tamsią naktį.

Vis byra, byra...

— Ar kada matei tokią baltą žemę, ar braidžiojei kada po tokį baltą švelnų sniegą, ar braukel kada baltas snieguolėles nuo eglių šakų?

— Kartą mačiau baltą gėlių žemę, po baltas gėles braidžiau, jas skyniau ir baltą vainiką pyniau, — man atsakė.

Pusnys ir aukštos ir žemos pro šalį tyliai sienka.

Baltos snieguolėlės vis krinta, mūsų taką barsto.

— Tylūs sniego laukai, pugų pillamos pusnys man pasaką audžia, — aš jai kalbėjau. — Ir dabar girėliu ją sakant:

Kurioj-ne-kurioj žemėj gimė bernelis. Kai motina jį suvysčius, įdėjo į lopštelį, lopštelis pats sulnigavo ir daina suskambėjo:

Miegok kūdikėli,
šiekis mažuoletis
kai užaugsi
daug kentėsi
dieną ir naktele.
Kai meilę pažinai,
širdelę graudinsi,
tada tave merguzėlė,
balta graži vėtrūnėlė
susakdys posnelį

Bernelis užaugęs pamylėjo turtingo pirklio dukterį. Karštai ją mylėjo ir dažnai ją lankė, sielą begalvindamas, širdelę berindamas.

Kartą atvažiavo pas pirklių pamario svečiai, dukterėlė pamylėlo jų vieną gražiausią ir išvažiavo į pamario bernelį pamiršdama. Bet laimės ji ten nerado.

Ilgu ir graudu buvo berneliui be mergytės. Aplėdo jis namus ir išėjo meiluzės ieškoti. Buvo balta žiema. Ejo, ejo, brido, brido sniegus, pusnis. O čia palėlo pugos ir apvertė sniego kalną.

Talgi kai tylus oras, sniego laukai miega — nelaiminga mergelė pamirštojo bernelio ilgisi; kai pugos dūksta, vėjai kaukia — žuves bernelis kankinas, mergelės verkdamas...

Bamm... bamm... bamm...

— Ar girdi? — storai varpas skamba, Berneliui meistis kviečia.

Snieguolėlės krinta...

Varpo gausmas vis plaukia...

Snieguolėlės vis krinta, krinta...

J. E.

Sapnas.

Nežinau, ar gali būti kas nemaloniau, kaip dežuruoti kurioj nors didžiųjų švenčių. Visi žmonės linksmi, gražiai pasipuošę, jų veiduose matyti kažin kas iškilminga. O tu žmogus rioksok čia, kaip už kokį nusikaltimą uždarytas ir negali niekur išeiti ir pasilinksinti. Likęs vienas pradėdi mąstyti, o mintys tada tokios liūdnos, liūdnos...

Ir aš turėjau tos laimės pernai Kūčių dieną Karo Mokykloje. Karo Mokykla buvo tada tik ką išleidusi antrą karininkų laidą. Talgi prie tos progos dauguma karininkų kaip senųjų taip ir naujųjų išvažiavo atostogų. Liko tik keit senųjų, kuriems būtinais reikėjo likti, ir keliolika naujųjų, kurie negalėjo ar neturėjo kur važiuoti. Talgi nebuvo ko laukti linksmų švenčių.

Buvau labai nepatenkintas, kad paskyrė dežuruoti kaip tik mane, o ne ką kitą. Rodėsi, kad išvažiavus daugeliui karininkų ir iširus dežuravimo eilei reikėjo paskirti ką kitą dežuruoti. Pykau už tai ant adjutanto ir dvasioje jį keikiau, nors atvirai pasakius jis čia, žinoma, visa! nebuvo kaltas, reikėjo juk kam nors dežuruoti. Pagaliau, jeigu šiandien būčiau nedežuravęs, tai reikėtu rytoj, o tai būtų dar nesmagiau.

Ziemos dienos trumpos, taigi greit sutemo. Nesant mokinių neturėjau ir padėjėjo, bet užtat ir darbas buvo mažiau. Tuo tarpu virtuvėje buvo tikras Babilonas: kepė, virė, gamino vakarienę kūčioms, nes dauguma karininkų nutarė valgyti kūčias čia pat mokykloje. Virtuvės kvapas pasiekė net dežuruojančio kambarį ir erzino man nosį.

Bet štai atėjo ir vakaras. Atėjo visi likusieji Karo karininkai. Padavė vakarienę. Vakarienė buvo skania, bet kažin kodėl nebuvo linksmas. Kai kurie naujųjų karininkų matyti dar varžėsi prie senųjų ir taip kažin kas buvo neįauku. Tada vienas karininkų pareiškė, esą neįauku todėl, kad trūksta svaiginamųjų gėrųjų. Daug kas su juo sutiko, bet nebuvo kam tuo pasirūpinti. O man, kaip dežuruojančiam karininkui, tas klausimas visai nerūpėjo, nes aš pats negalėjau gerti. Daugelis karininkų dar norėjo užėiti pas pažįstamus, talgi po vakarienės tuojau visi išsiskirstė.

Likęs vienas iš nuobodumo nuėjau į kitą kambarį kur vakarieniavo Mokyklos raštininkai. Jie man padarė sau vakarienę atskirai; čia buvo ko ir įgerti. Pakvietė pas save ir mane. Aš prisėdau, paplepėjau su jais ir išgeriau porą stikliukų pilstytuvės. Siulė daugiau, bet pasiteisindamas, kad dežuruoju, atsisakiau. Iš ten nuėjau į virtuvę ir radau vakarieniujančią tarnaitę. Neatsisakiau ir su jomis užkasti ir išgerti porą stikliukų nudažytos ir pasaldintos pilstytuvės. Nors gerimo čia buvo nedaugiau kaip pas raštininkus, bet į moteris, matyti, jis labiau veikia, nes jų tipas buvo žymiai pakeltas. Man gi tie keletas stikliukų ūpo visai nepataisė, todėl šiek tiek pabuves grįžau į dežuro kambarį, galvodamas, kad visuomenė labai klusta manydama, jog karininkai daug geria, o moteris negeria, o tuo tarpu šių Kūčių vakaras parodė visai ką kita. Taip begalvodamas prigulčiau pasilsėti ir, rodos, pradėjau snausti.

Staiga pabudau, išgirdęs kažin ką koridoriuje vaikščiojant. Manau sau, kas čia galėtų būti. Kambaryje tamsu, vadinasi jau po dvylikos, o rodos tik ką užsnūdau. Reikia užsidegti žvakė. Užsidegu degtuką ir einu ieškotų žvakės. O gi čia kas gi do monai! Kambaryje viskas perstatyta kitaip ir stalai kiti. Ant stalų ir palubėje daugybė visokių elektros lempų, vienu žodžiu, bala žino, kas darosi.

— Tai tau, vadinasi, karininkas, — manau sau, — pasigeriau nuo poros stikliukų. Ir dar dežuruodamas. Tai, matyti, tos tarnaitės pridėjo ko nors labiau svaiginančio į tą savo saldžiąją. O kad jas devyntos. Kas gi čia dabar bus?

Vel užgirdau koridorių kažin ką vaikščiojant. Eisiu, manau, pažiūrėtu, kas gi ten būtų. Tik užsidega visos lemputės vienu metu, atsidaro durys ir įeina kažin koks tipas, nei tai koks karys, nei tai miliciantas. Uniforma, matyti, ne civilė, bet kažin kokia keista, kokių nemačiau nė vienoj mūsų kariuomenės dalyje.

— Ko čia Tamsta nori, — sušukau aš.

— Keistas klausimas, — atsakė jįsai, nors šypsodamas, bet matyti nustebęs. — Rodos, aš turėčiau teisės Tamstą paklausti, ką čia Tamsta veiki.

— Atsiprašau, čia — Karo Mokykla, o aš dežuruojantis karininkas. Pranešu Tamstai, kad pašalinamas iš

meninis, jelti Karo Mokyklai be svarbaus reikalo draudžiamas, ypač naktį. Jeigu Tamsta neturi svarbaus reikalo, tai prašau tuojau išeiti, — atšovian aš, bejuokais supykes jo draumai.

Jis nustebo ir sumurmėjo sau: turbūt jam galvoj kas nors negerai. Paskui žiūrėdamas į mane patvėškė jau visai rimtai.

— Čia yra Kauno miesto sargyba, o aš dežuro sargybinis. Kad Tamsta buvęs karininkas, tai matau iš uniformos, bet tik ne Lietuvos, kaip matyti iš Tamstos rūbų spalvos, o tur būt vokiečių (aš buvau pilkasis rūbais). Bet nuostabu, kad Tamsta toks jaunas ir karininkas.

Sia tau, boba, pyragai, — pamaniau sau.

— Aš jaunas todėl, — atrėžiau aš susierzinęs, — kad tik šiemet baigiau šita pačia Karo Mokyklą.

— Bet juk Tamstai tur būt žinoma, kad šiemet Lietuvoje ir visame pasauly kariauomenė nuginkiuota. O Lietuvoje jau keliolika metų, kaip nebėra jokios karo mokyklos. Todėl aš ir stebiuos, kad Tamsta toks jaunas karininkas. Pagaliau, karo mokykla juk buvo ne čia, bet Vilniuje.

Paskui jis lyg nusigando, pažiūrėjo į mane ir pridūrė: Tiesa čia buvo karo mokykla, bet jau labai senai 1919, 20 ir 21 metais.

— Juk dabar yra 1919 m. gruodžio 25 d., o Tamsta, matyti, šiandien per Kūčias kur nors pasigėrei ir kažin kas Tamstai rodo.

Čia mano „sargybinis“ nubalo, akysse buvo matyti baimė. Paskui šiek tiek atsipeikėjęs, nedrąsiai priėjo prie manęs ir pradėjo čiupinėti ir spaudyti man rankas, pečius, galvą.

Čia aš pasijutau užgautas ir bijodamas kokio įžaidimo išsitraukiau revolverį, manydamas sau: „palauk gi aš tau parodysiu kaip kariauomenę nuginkluoti“ ištiesiau ranką į jį. Jis kaip įdegtas atšoko šalin, išsitraukė kišeninę elektros lemputę ir paleido spindulius į mano ranką. Pasigirdo šūvis, revolveris mano rankoje sprogo ir sužeidęs ranką iškrito. Aš pajutęs skausmą rankoje sugriuvau. „Sargybinis“ prišoko ir išsitraukęs iš maišelio kažin kokių miltelių pabarstė man jais ranką; paskui išėmęs iš to pat maišelio binto aprišė ją man. Skausmas sumažėjo.

— Gyvas žmogus — marmėje rišdamas — ne koks valdilas, ir kraują teka. Gerai dar, kad taip mažai susižeidė. Iš pažiūros rodos neturi ir trijų dešimtų metų, o sprendžiant iš jo žodžių ir rūbų — nemažiau kaip šimtą.

— Ar žinai, Tamsta — tarė jis man garsiai, — kad dabar ne 1919 m., bet 2000? Aš ne girtas ir dabar Lietuvoje tokių gėrimų, kuriais galima būtų pasigerti, nė nėra.

Nustebes pradėjau klausinėti, kas nuo 1919 metų pasidarė. Pirmiausia paklausiau, ar Lietuva nepriklausoma ir kokios jos ribos. Jis parodė man, nusivedęs į kitą kambarį Lietuvos žemėlapij ir aš pamatčiau jos sienas. Palanga buvo mūsų, toliau šiaurėje siena su Latviais buvo beveik ta pati kaip ir mano laikais, tik netoli Daugpilio stiekė Dauguvą; toliauėjo padauguviu. Rytuose nuo Dauguvos per Naročio ežerą ir Beržanos upės krantą pietuose — Nemunu Juodąja Ančia. Vakaruose nuo Vištyčio ežero senąja vokiečių siena, tai yra Šešupe ligi Nemuno; toliau Nemunu ligi Baltijos jūros.

— Kaip ir kada pasibaigė karas su bolševikais ir lenkais? — paklausiau aš.

— Karas su bolševikais pasibaigė 1920 m. taika; tada buvo nustatytos rytų ir pietų Lietuvos sienos, kurios labai nežymiomis atmainomis išliko ligi šių dienų. Tais pačiais metais tuojau po taikos su Lietuva bolševikai buvo sumušę lenkus, užėmė Vilnių ir Rytų

Lietuvą. Šiaurinę, Rytų Lietuvos dalį jie sutvėrė Maskvos taikos sutartį buvo atidavę Lietuvai. Tuo tarpu lenkai atsigavę vėl pradėjo vyti bolševikus; bevydams vėl pasiekė Lietuvos sieną ir, nors tada dar tebesidarėjo su bolševikais dėl taikos, bet pradėjo karą ir su Lietuva. Bet lenkams nebepavyko, nes tuo pačiu laiku puolė juos ir bolševikai ir čekai-slovakai. Pačioje Lenkijoje prasidėjo sukilimai. Vokiečiai taip pat nerimavo. Lietuviams pavyko išvyti lenkus iš Lietuvos. Paskui Tautų Sąjungai tarpininkaujant įvyko 1921 m. tą vietą valstybių taika, kur ir buvo nustatytos dabartinės Lietuvos sienos. Kadangi tuo metu labai įsigalėjo bolševikai, buvo padaryta gintis nuo jų karo sąjunga — Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Rumunijos. Vėliau prie tos sąjungos prisidėjo ir Čekai, Vengrai, Balkanų ir Skandinavų valstijos, o po kelerių metų ir Vokiečiai susijungė su Australais ir Sveicariais, iš pradžių toji sąjunga buvo gryvai karinė, vėliau g miltų ir pinigų bei mastų sistemos.

Lietuvos lenkai iš pradžių nerimavo. Jie norėjo, kad Lietuva taptų keleto kantonų jungtine valstybe. Klaipėda iš pat pradžių turėjo plačią savivaldybę, o Žemaičiams ir Užnemunėi buvo duotos tokios pat savivaldybės.

Pagaliau Rytų Lietuva buvo padalyta dar į 12 valstijų, kurias sudarė senieji apskriviai. (Vilniaus apskritis Neris upė buvo perdalinta į du, o Vilniaus miestas sudarė atskirą apskritį — valstiją). Toms naujomis valstijoms buvo duotos tokios pat plačios savivaldybės teisės, kaip ir Klaipėdai, Žemaičiams ir Užnemunėi. Pabaigti žemės klausimą risti buvo palikta kiekvienai valstijai atskirai. Tokia maždaug tvarka išliko ligi šiol, tik tai nors dar daug yra Lietuvos piliečių kalbančių lenkiškai ir gudiškai, bet jie jau skirtis nuo Lietuvos nebemano.

Matydamos Vidurinės Europos Sąjungos pasiekimą prisidėjo prie jos ir kitos likusios Europos valstybės. Tik Britanija ir Irlandija pasilikė atsiskyrę. Bolševizmas kaip toksai labai pasikeitė ir viešpatauja tik Azijoje; geriausiai užsilaikė Sibire.

Kariauomenė tapo panaikinta išradus naują būdą sprogdinti sprogstamasias medžiagas, kurį tamsta išbandė ant savęs — pridūrė šypsodamas. — Tik tai yra dar didesnis prietaisas, kuriuo galima sprogdinti ir tolimuose atstumuose. Išrado jį lietuvis ir jis labai padėjo išvartyti bolševikus iš Europos. Jis išsiplėtė po visą pasaulį, o žmonija visai atpratusi per paskutinius karus nuo šaltojo ginklo, grįžti vėl prie jo nebepanorėjo. Visus valstybių tarpusavio klausimus dabar riša Tautų Sąjunga. Dėl valstybių sienų, tai Europoje jau senai priimtas plebiscito būdas joms risti; pareiškus, kuriai nors šaliai, kad ji nori atsiskirti nuo savo valstybės ir prisidėti prie kitos kaimynės valstybės daromas plebiscitas ir tas kraštas prijungiamas prie tos valstybės, kur jis nori. Nuo Lietuvos, kaip Tamsta matai, nė viena dalis ligi šiol dar nepanorėjo skirtis.

Taip mums besikalbant atėjo ir diena. Čia mano „sargybinis“ atėjo pamainyti kitas toksai pat.

Išėjome į miestą. Metėsi akin visur nepaprastą svarumą. Gatvės gerai išgrįstos. Visur dailūs, aukšti mūro namai; visur važinėja automobiliai; vežėjų ne matyti. Žmonių apsilankymas nedaug kuo skiriasi nuo mūsų, tik nematyti driskių. Dar kas įdomu, kad ir suaugusios panelės vaikščiojo trumpais ligi kelio apnėliais, kaip ir mažos mergaitės, vyresnės, matyti, per nios nešiojo kiek ilgesnius. Visai ligus žmonis žemės galima buvo matyti tik pas senas moteris. Visur vaikščioldami tegirdėjome tik netvėg kalbą, bet nieko neišgirsti, taip pat netvėg kalbą buvo paklausiau, kur dirgo lenkai ir rytai?

— Kaune namie lenkiškai kalbančių skaičius labai nežymus ir tie visi moka gerai lietuviškai.

Zydy gi Lietuvoje ir visoje Europoje beveik nebėra, nes didelė dauguma išsikėlė arba į pavestąją žemę Palestiną arba dar daugiau į didelę Zydy koloniją Afrikoje, ten ir vietos daug daugiau, nes Europoje ir taip dabar tanku gyventojų. Pavyzdžiui, Lietuvoje dabar du kart tiek gyventojų kiek buvo jų laikais. Ne kiek nesumažėjo lenkiškai kalbančių skaičius tik Vilniuje. Bet lietuviškai kalbančių skaičius ten labai padidėjo ir šiemet net pralenkė lenkiškai kalbančių skaičių. Be to visi, ir lenkiškai kalbantieji miestiečiai moka ir lietuviškai. Be to dar turis pasakyti, kad tolo kalbos patriotizmo, koks buvo jų laikais dabar niekur nebėra; jis atgyveno savo amžių. Yra tiesa dar ir dabar tautininkų separatistų, kurie priešinasi artimesnei tautų sąjungai, bet jų skaičius vis mažėja ir tarp jų rasime daug kalbančių namie nelietuviškai. Nors ir apskritai visi Lietuvos inteligentai moka lietuviškai, nes visose vidurinėse mokyklose, be gimtinės kalbos, mokoma dar būtinai ir viena iš vietinių. Lenkų ir gudų gimnazijose yra tai lietuvių kalba. Pietų Lietuvoje į pietus ir rytus nuo Viniiaus dar ir dabar dauguma tebekalba gudiškai ar lenkiškai, o lietuviškai kalbančių tik mažuma. Daug sodiečių nė nemoka lietuviškai.

— Labai norėčiau pamatyti Vilnių — tariau aš.

— Gerai, po valandos ten būsimė.

— Taip greit? Kokiu būdu?

— Tuoj tamsta pamatysi, — atsakė jis man ir nuvedė į Aleksotą.

Cia pamačiau daugybę didžiulių orlaivių skraidančių šen ir ten. Įsėdome į vieną ir mes pasileidome skristi. Ausysė tik vėjas švilpė, daugiau nieko nebuvo girdėti. Šit pamačiau tolimoje Vilnių. Pasilenkiau, kad geriau įsiziūrėjus žemyn. Apačioje buvo Trakų ežeras su pilim. Bet man pradėjo sukstis galva ir aš — bimt ir škritau tiesiai į ežerą. Bekrisdamas... nubudau.

Nubudęs pajutau, kad mano galva nusvyrusi žemyn, o kaklas atsirėmęs į kietą guolio kampą baisiai skauda. Dešinė ranka, ant kurios gulėjau, buvo taip užtirpusi, kad net pajudinti negalėjau. Ore pradeda žviisti; kambary viskas tvarkoje, kaip ir buvo. Tai buvo tik sapnas.

Keistai kartais žmogus susapnuoja. Aš sapnams netikiu, bet visgi nuostabu, kad kai kas iš to sapno jau įvyko ir neblogai, rodos būtų, kad ir viskas įvyko. Bet apie tai spresti palieku skaitytojams.

Ka—s K—aa

Pr. V. Būdvytis-Svyrūnėlis.

Laimingas, didusi... Pasikėlė aukštai... tenai, kur saulutė, melsvieji skliaustai... laisvas karalaitis galingais sparnais — sau gėrisi aras skliaustais mėlynais... Pasikeltum ir tu, jei galėtum tikrai, į melsvasias erdves, kur tik vos užmatai... o, ilgėsi piktai nekankintų tenai... tu ir aras... draugal... jūs abu milžinai!... Ir baisiųjų sapnų ir ilgėsių piktų nebijosit glėby mėlynųjų skliaustų! — jos melsvųjų akių paslaptinga giedra, it našalčio guodį ašarėlė tyra, nebeduoda daugiau ramumėlio smagausi... Aš įbedęs akis į mėlynę dangaus, rūsį žguosį, lokį į begalę ordvų, greit nuakristi tikrai prie akelių žavių! Bet... mėlynę ordvų debesynei piktai, man uždanga tikrai... o, dalykai sunki!

Jei būt pas mane laisvi ero sparnai, pasiečiau antšėliu debesynei smaili sau skraityčiau laisvai, su arais ten aukštai... neilgėčiau daugiau: Ją atstotų skliaustai... Ten turėčiau arti jos akyles žavias... išbučiuočiau aš jas — mėlynasias erdves; prisiglausčiau arti prie veidėlio brangaus, ir klausyčiau giesmų aniolėlio dangausi..

17. VI. 1920 m.

KAREIVI! Nieks tau neduos tiek naudingų patarimų, kaip tau skiriamas „KARYS“. Todėl noriai skaityk jį ir perskaiteš atiduok savo draugui, kad ir jis perskaitytų.

Svajonė.

Nendrė.

Toli, toli... mėlynojo ežero pakrantėj augo nendrė. Saulutė motinėle ir tėvelis ežerėlis užaugino ją dailia, liekna, grakščia. Ir gerėjosi, džiaugėsi nendrė berželis svyrūnėlis ir ažuolėlis karalaitis.

Pakilus šiaurės vėjui, ji linksta berželio pasen ir mylėti jį ketina. Kilus vakarų vėjeliui, nendraitė stiebia meilę jau kitam — ažuolėliui karalaitiui.

Sluobuoja, linguoja nendrė mėlynojo ežero pakrantėj. Ir linksma jai, — žyposi.

Rytas. Saulaitė pirmuoju spindulėliu pasveikino ažuolą, berželį, paskui nendrėlį ir gilųjį ežerą.

Ku-kūl.. Ku-kūl.. Ku-kūl..

Ralia, lia-lia! Ra-lia lia-lia-lia!

— Kas tai? — Stebėjosi nendrė. — Nei berželis, nei ažuolėlis taip nemokėdavo. Kas tai?

Ir pamatė ji jauną dailų piemenėlį stėnant. Rankose jis laikė vamzdelį.

— Iš kur? Iš kur jis tas gražus karalaitis? — Ach, kad tik jis šalin nenueitų! Kad tik lėčiau čia pabūtų! — Kokis tu dailus! Pabūki su manimi! Neikil Mylėsiu tave. Sluobuosime, linguosime drauge. Nebijosim audrų! — Būki! Neikil!

Bet piemenėlis nesuprato nendraitės kalbos. Pasiziūrėjęs mėlynojo ežero gelmėn. Paslėmęs vamzdelį, nuėjo sau dūduodamas, dainuodamas — nei neatsigrįžo.

— Berželi, nemylėsiu taves, nemylėsiu!

— Ažuolėli, nebūsiu aš tavo, nebūsiu!

Nebevilioja josios daugiau baltasis berželis.

Nebedžiugina josios karalaitio ažuolo meilė.

Ji vis dar liekna, daili ir grakšti... tik liūdna... ilgisi...

Dienelė žvintant, saulutai tekant, ji lūkėsiu kupina... puošias, dabinas — šaltąja rasele prausias... ir laukia... laukia... laukia...

— Ateiki, ateiki! Duok sykį pažvelgti dar į tavę! Pasakyti aš noriu, kaip myliu tave. Ir tuomet pabūki su audros aš palūčiu — numirsiu lengvai.

Nes palaukta širdis nebeporį gyvena ir paslėpta jauna mėlyname ežere, linkama, kad mylėsiu tave.

© ateiki.

Kaitra. Saulutės spinduliai maudosi ežero base.

Pakraščiu ežero ateiama bernuželis.

— Ateina, ateina! — kužda nendrė, — sulauklau! —

— Tik kur jo vamzdelis?

— Gal tai ne jis?

— O, ne, nei. Tai jis, jis!

Tos pačios akys — taip pat jos dega... Ir lūputės lepsnoja...

Tai jis, tai jis, mano numylėtasi!

O eikš, eikš pas mane! Siūbuosim, linguosim; andrų nebijosim drauge.

Jis prisiartinio. Paglostė nendrelės liemenėlį ranka.

... Ji ir kvėpuoti iš džiaugsmo nustojo — karštos melės kupina... Dreba... virpa...

— Ko tai ieško bernelis, tur but vamzdelio? — galvoja nendrelė.

— Jis paduodas man Saulės Giesmelel —

— — — Tik štai sūblizgejo.

— Kas tai, rasele? — O ne, tai spindulėliai, jų man atneše bernelis iš saulutės motinėles.

Tai bernuželis, tai mano numylėtasi!

Ir vėl glosto jis glosto jos liemenėlį.

— Aš myliu... myliu! — šnabžda nendrė.

— Mirštu! Mirštu! Uz ką, bernuželi? Uz ką? Ar už tai, kad mylėtu drįsau, mane jauną mirtimi baudi?

Uz ką?

Mylēsiu, mylēsiu visada tik tave! Jau mirštu — bet myliu! Padaryki nors vamzdali iš lieknojo liemenėlio ir dūduki bernuželi: anksti ryto, aušrai tekant, tylia naktį, žvaigždėms šviečiant.

Nepamirški tik, berneli! Tu nendrelės siūbuosėles!

Toli, toli... Mėlynojo ežero pakrantėi rudens vėjų pučiamos siūbuoja, linguoja senos nendrės. Tik jos vienos jaunos, dailios nera. Ją šaltu plėnu pakirto besirdė bernelio ranka.

— Ar atsimeni, berneli, tu nendrelė?

Ar dūduoji, atsimines, jei giesmele, gailią, gailią...

Gal taip, o gal ir ne...

m. VIII: 10 m.

Baiktys.

Paklydėlio atgala.

I.

Auksutis, kilnus, geros širdies, aukštų norų ir tolimas linksmam užiančiam minios gyvenimui žmogus, nekarta pasišalinęs iš žmonių tarpo, eidavo kur vienas į laukus, ar į užiančią girią ir ten vienas giliai susimastęs vaikštinėdavo, ar tai knygą skaitydavo, ar ant akmens atsisėdęs ką nors slaptą rašinėdavo.

Vieną kartą eidamas taku sutiko nepažįstamą, vidutinio amžiaus, išblyškusio, įdomaus, malonaus veido žmogų, kurs mandagiai atsiprašęs, gražiais žodžiais tarė Auksučiu.

— Nepažįstamas prieteli! Atleisk, kad drįstu tave užkalbinti... Aš daug metų važinėju po platų pasaulį, visas valstybes aplankiau, daug gražių vietų, upių, ežerų, kalnų ir miškų užėjau, įvairaus būdo ir papročio žmonių sutikau, visur galvatrukėtais gyvenimais teka, visur linksmo veido žmones regėjau, vaikščioja, juokauja, net jų juokai po visą šalį skamba, o tokios šalies, kaip šia, dar niekur nesutikau, visur ty-

in, tik paukščiai vieni dainas dainuoja, o žmonės visur visi nuliūde, nuvargę, vient kitų bijo, užkalbinti žodžio neatsako.

Pasakyk man geras žmogau, kokias nelaimės tų sąlygė vešpatuoja?

— Atleisk, nepažįstamasis, jei aš nesakysiu tos šalies žmonių nuliūdimo ir nelaimių, — atsakė Auksutis.

— O, neslėpk prieš mane, šventai išklausysis graudingų žodžių!

— Ne, žmogau, aš nepasakosiu, kadangi niekas apie tai nekalba, nė draugas draugui, nė tėvas sūnui, tik visi vieną ir tą pačią nelaimę kenčia.

— Aš tau daugybę aukso duosiu, tik papasakok.

— Ne, negaliu!

— Mirtimi prisiekiu tylėti, kaip žemė.

— Galiu tik keletą žodžių tau pasakyti, bet pirma turi sekti paskui mane.

Ir Auksutis atvedė nepažįstamąjį prie seno rūsio ir atveręs storas, ažuolines duris, tarė:

— Prašau užeiti!

Nepažįstamasai su nusiminimu įžengė į tamsų rūsį, o dar labiau nustėbo, kad Auksutis jį užveręs užrakino.

— Broli, kam uždarei duris, aš bijau, — drebančiu balsu ištare nepažįstamasai.

— Nebijok, mano namuose nieko pikto neatsitiks, — tarė Auksutis degdamais žvake. Bet dar labiau susirūpino svečias, išgirdęs beldimąsi į duris.

— Ką visa čia reiškia?

Auksutis atrakino duris.

— A, tai tu Petrai, prašau užeiti, — ir vėl, užleides duris, užrakino.

Svečias išgaštingai pažvelgė į jiedu.

— Jūs norit iš manęs pasityciot... Išleiskit... aš turiu eiti...

— Jūk tamsta norėjai išgirsti mūsų šalies žmonių nusiminimą, tai aš ir atvedžiau.

— O kam įvedei mane į tą požeminį urvą, ar tam, kad nuslopinti, ar kad pagalbos šaukiant nieks neišgirstu?

— Taip, kad niekas neišgirstų, ką aš tau pasakosiu. Mirdamas tėvelis man štai ką pasakojo ir liepė susirašyti į knygą, ir taip aš padariau.

Auksutis išsitraukė iš pašonės storą sąsiuvinį, prie žvakės perskaitė:

„Mūsų tėvų tėvai ne taip gyveno; jų seni valdylos pasakojo apie didžiųjų žmonių darbus, kanklininkai dainas dainavo ir kėlė žmonių dvasią, kryviai reikėdavo žmonėms dievų norus ir valią, o vaidilutės amžiną ugnį sorgėjo ir neleido užgesti tėvynės meilei...“

Bet dievuliai kitaip mūsų šaliai lėmė, jaunuoliai nukrypo nuo tiesaus kelio, nustojo savo tėvus gerbę, užmiršo dievus garbinę ir Aukščiausiasis Perkūnas nubaudė visą kraštą.

Atplūdo iš kitos šalies žmonės, viską užgrobė, kaimus, pilis, šventyklas išgriovė, išdeginė; šventas atgiras iškirto ir amžiną ugnį užgesino, o žmones į nelaisvę išvarė, ilgai kankino, rykštemis pėre, kol jie nepasizadėjo jų klausyti ir naujus dievus garbinti...

Ir dabar visur žandārai vaikštineja po mūsų šalį, o jų akys visur visus sekioja ir klausosi, ką kas šneka, o kurs prasitarė apie garbingos Lietuvos praeitį, — tam didi nelaimė: kalėjimas, Sibiras arba mirtis.

Ir tokį sunkų sielvartą ir sunkų atėjūnų jungą mūsų žmonės traukia, traukia ir visa šalis didžią atgailą daro už padarytas nuodėmes, kurios tik kantrybė, prakaitu ir krauju tegali būti nuplautos, užrūstinti dievai permaldauti, laisvė ir džiaugsmas žmonėms gražintas...

— Ačiū! — tarė svečias, dabar aš viską supratau, jūs esate viena tų tautų, kurios už viską labiau brangino laisvę, o piktadario nustelbti negalite jos užrak-

Iti, ir urvaose, giliai pasislėpę, praecties laisvės dienas, niekam nematant, apraudat...

Bet jūs nenusiminkit,—praels penktolika metų ir kils pasaulio didis, niekur negirdėtas karas, o pirmas armotų aidas kaip perkūno griausmas aplėks visą žemę rūstingai griausdamas — „laisvė nuvargintoms tautoms, laisvė visiems, kas jos trokšta“.

Ir tuomet bus vienas išėjimas laimėti arba amžinai žūti. Taigi būdėkite ir būkite prisirengę, rasit jūsų atgaila, liks dievų išklaudyta“...

Tai pasakęs atsistojo.

— Dabar aš einu.

Auksutis atrakino duris ir išleido svečią, kuris išvydęs gražius saulės spindulius iškilmingai nusisypsojo ir didžiais žingsniais nukellavo.

— Ar girdėjai, ką sakė nepažįstamasai?—prabilo Auksutis į Petrą, — ar supratali kokią ateltį mums pranešavo?

Petras pažvelgė į šviesą, besiveržiančią pro duris į rūšį ir maldingai susiėmęs rankas pratarė:

— Te bus palaiminta toji valanda, kurioj išgirdau, lyg užgesusią viltį, laimingą rytojų...

Ir abu ilgai susimąstę stovėjo ir žiūrėjo pro rūstas duris į šviesą...

(B, d.)

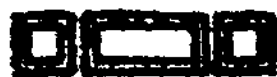

Pr. V. Būdvytis-Svyrėnaitis.

V. V.

Naujas tonas paslaptingas —
slėpiningas ir galingas,
širdį šildantis, ugningas
ir... marinančiai audringas
išsilieja iš krutinės
su aidais dainos lopšinės;
pasipylė pynių pynės,
prie platybės begalinės...
Prie dangaus tyios slaptingos,
prie žvaigždėlės apgaulingos,
iš krutinės, iš skausmingos,
aidas liejasi galingas!..
Kol ramiai, bailiai svajojau,
goda ilgesio godojau
ir slaptai, tyliai vaitojau,
jos akių ugnies nustojau.
Betgi tonas stebūklingas,
paslaptingas ir galingas,
į erdves tamsias, vylingas
vėl sau keliasi laimingas!..

2. VII. 1990 m.

Feljetonėlis.

Mūsų vaizdelis.

(Ten gera, kur mūsų nėra).

Skiriu kap. Škirpai.

(„K.“ 50 n-rio tęsinys).

Abejonė: O juk ir prieš karą turėjome savo „staršinas“ bei „vybornus“, savo „narodnas“ mokyklas, savo gubern.

Pasiryžimas: Gana jau ganai! O kas buvo ir ką veikė tieji „staršinos“, ko ir kaip išmokdavome nuo „savų učitelių“, — ką ten ir besakytil.

Abejonė: O juk vis tik gyventi tada buvo geriau ir tiek.

Pasiryžimas: Kai kuriuo atžvilgiu neabejoju, kad geriau buvo, bet juk, anksčiau geradariai didįjį karą pagimdė o jis visus tuos „gerumus“ išblaškė, vien pilkes klanus kraujo ir ašarų griuvėsius ir skurdą, badą ir prabėdimą... O „savos valdžios“ vietoje juk kažin kas atsibastė ir mus „valdė bei keravojo“...

Abejonė: Tai mat vis tieje malabieji germanai mus tiek ir tiek edė ir... „suedė“.

Pasiryžimas: Taip tai taip: vokiečiai, okupacijos metu, daug mums bloga darė ir „edė“, bet juk tam ir buvo karo „koronė“, kurį sukurstė ne vien vokiečiai, bet teisingiau tariant visų šalių imperialistai—kapitalistai, kurie visur vienodi... Ir mūsų „gerasis ruskelis“ nemanau, kad buvo taip jau „nekalnas“, vien „švento pakajaus“ geldžiantis... Visi buvo geri, na, žinoma, kaizeris visų „geriausias“.

Abejonė: Bet visgi, manau, Rusijoje ir dabar geriau gyventi ir tiek.

Pasiryžimas: O ar gera buvo praeitų metų pirmąjį pusmetį būti Lietuvoje, kol miestai čia rusai bolševikai—komunistai?.. Juk Rusijoje ir dabar tas pat, tik da dešimts kartų blogiau, žinoma.

Abejonė: Tai bra, nevisai tas: čia, mat, buvo užėję piktieji komunistai, o „ten“ valdo rusų bolševikai.

Pasiryžimas: O juk, tamsyti, bolševikai ir komunistai tas pat ir vienas yra... Sakysim, ar „giltinė“ ar „smertis“ žiūri į akis, vis tą patį reiškia; taigi, ar bolševikas ar komunistas vis bus tas pats Kipsiukas ar kaip ten vėl kapsukas... Tik neįmanėliai daro iš jų dvižagę.

Abejonė: Komunistų ar jau, anot Tamstos, ir bolševikų tai neduok pone Dieve: geriau jau „savivaldybė“... o bet vėl Lenkijoje sako „ponų valdžia“ esanti, o jau kur ponas stas—nepraziropsos. Tai jau ne mūsų „ponai“, kurie kiaules visi ganė... Juk sakoma: padaryk iš „muziko“ poną, tai veikia ir ant stalo užsirioglinas, it kiaulė... Lenkijoje sako valdžia „kieta“ ir gyventi nebloga: ten esą prisimena „geri seni laikai“.

Pasiryžimas: O jau aš pamiršau, kai atvažiuavę nuo Švenčionių lietuviai „prasčiokai“ vertėsi dainuoti pasakodavo, kaip bloga esą „gyvenė“ po palioku. Ir šio jam reikia ir to—„tikras germanas“... O jau su šitom „stuikom“, tai Dieve gelbėk; važiuok ir važiuok, o išvažiuavai ir bastykis su „ponais“ po mėnesį, du, o čia laukai ir liek neįsėfi... Ką, ar pameni?

Abejonė: Atmint tai prisimenu, bet vistiek...

Pasiryžimas: Ką vistiek?

Abejonė: Bet vis tik, kur gi tie geri lenkai dingę?..

Pasiryžimas: Jie čia pat, mūsų gražioje tėvynėje tik laukia progos vėl „gerais“ būti...

Abejonė: O visgi „Rusijoje“... mat... čia palauk... komunistai ir bolševikai tai tas pats ir vienas... O kad juos velniai kurl...

Pasiryžimas: Cha, cha, cha! Tamstyte vis dar negali išpagiriot „gerų laikų“ tvaiko... Neveltui sakoma: lietuvis užsispyrėlis...

Abejonė: Tai tu ir būsi Lietuvos kareivis, tū-sai kareivis, ką pernai paliuosavo mus nuo „lipšniųjų komunistų, na ir bolševikų, ir dar pagalios nuo žiaurių „kolčakininkų“... Tai tu ir būsi?..

Pasiryžimas: Taip, aš esu Lietuvos kareivis, vardu Pasiryžimas, buvau, esu ir būsiu toks!

Abejonė: Aš gi esu Šnaudalių sodžiaus Abejonė; vos tik dabar tave tikrai pažinau ir... pamilau!

Pasiryžimas: Labai malonul! Niekad nevelu pamilti savo brangią tėvynę, gražią Lietuvą, kurioje žiandieną visugeriausia, visulinksmiausia ir patogiausia.

Tad šalin bailioji abejonė!... Daugiau pasiryžimo ir išvermės! Visi už viena, vienas už visus!

25—X—20. Bronius Rimas.

Lietuvos širdyje.

Mūsų spec. korespondento.

Greitai lekia mūsų traukinys veždamas važtą Kau-
nų—Radviliškis.

Keleiviai daugiausia kariai. Čia yra ir sužeistų kovose karininkų, kurie skubinasi po tylaus ir ramaus ligoninės gyvenimo į audringas kovos apystovas frontus. Čia galima sutikti ir narsų jauną kareivį, kuris važiuoja iš atostogų į savo dalį, ir linksmą pulko gydytoją, pasakojantį įdomius ir juokingus anekdotus.

Matyti, kad pilka, paprasta milinė sugimimolavo šitas atsidavusias bendram darbui širdis; matyti, kad įvėnta ir tikra prisikentėjusios motinos tėvynės meilė įkvepė į jų sielas gražią laisvą mintį apie nepriklausomą Lietuvos didybę.

Štai jaunas dvidešimties metų N pulko kareivis, buvęs kovoje ties Širvintais.

Jis mielai noru pasakoja man tuos savo įspūdžius, kurie visados pasiliks jo atmintyje.

Štai ką jis man papasakojo:

— Mūsų pulkas gavo įsakymą išmesti lenkus iš Širvintų. Kareiviai veržėsi kovon, bet reikėjo kantrybės. Reikėjo apsupti priešininką ir neleisti pabėgti Želigovskiui, kuris buvo Širvintuose.

Mūsų kulkosvaidininkai apsupė iš visų pusių miestelį ir pradėjo netikėtai šaudyti į išsigandusius lenkus.

Kas ten buvo! Lenkai būriais davėsi nelaisvėn, netikėtai užklupti. Generolai, divizijų ir brigadų vadai, štabai pasidavė mums, neiškovoje su mumis nė pusės valandos.

Bet užvis įdomiausia, kad aš pats mačiau begėdiškai bėgant patį Želigovskį. Tuo metu, kai ėjo kova pačiame miestelyje, Želigovskis paspėjo pascias (paikęs automobilį) prasmukti į esantį arti Širvintų mišką.

Mūsų kareiviai pastebėjo jo bėgimą tik tada, kai jis jau paspėjo pabėgti prie miško.

Ne gaila, mums buvo, kad jis ištrūko iš mūsų rankų, bet smagu ir juokinga buvo matyti, kaip Želigovskis „užpenčius rodė“.

Vagone juokas. Per jį negirdėti nei ratų bildesio nei kalbų kupėj kalimais.

2.

Šitai ir Kedainiai. Čia visai neseniai buvo lenkų ulanų. Štai vieta, kur buvo išsprogdintas geležinkelis. Jis dabar pataisytas, čia išstatytos karo sargybos, kurios būdriai jį saugo.

Traukinys bėga į Radviliškio stotį. Nuo jos mano keltas pasisuka į šiaurės rytus, į Lietuvos sieną su Latvija.

Radviliškio stotyje iš karto metasi akin didelis karininkų ir kareivių skaičius. Vieni keliauja į frontą, kiti grįžta iš fronto.

Beveik kiekvienas turi laikraštį, įdomaudamasis visa kuo, kas tik rūpi ir judina kiekvieną frontininką, išbuvusį kelis mėnesius nuolatos kovos apystovose.

Daug kalba apie Tautų Sąjungą, su skausmu pasakoja, kad lietuvių armija būtų paėmusi per savaitę Vilnių, jeigu būtų tęsusi savo taip gerai pradėtą puolimą.

Atsirado naujas traukinys, kuris eina tolyn Lietuvon, ligi pat sienos.

Sutinku vagone grįžtantį iš Mariampolės kareivį kulkosvaidininką, kuris buvo fronte, pralaužiant bolševikų raiteliams lenkų frontą ties Marcinonimis.

Su juo važiuoja dar keletas bendrapulkių, ir visi važiuoja į frontą.

Kalba vėl apie karo veiksmus, vėl atsiminimai. Šiuo kartą apie bolševikus.

— Stoviu, atsimenu, sargyboje ties vienu kaimu. O šalia eina bolševikai. Prieina prie manęs jų komisarai ir klausia:

— Kam tu antpečius nešioji?

O aš iš karto pažinau, kad tai, tur būt, komunistas, ir sakau:

— O kam tu dvi zvaigždes nešioji, vienos maža, ir prie kepurės prisegel ir ant krūtinės pasikabinai? Jis man šaukti:

— Praleisk tuojau! Man pas viršininką reikiai O aš jam:

— Neleisiu, — jis užpyko, bet paskui pridūrė:

— O tu teisingai darai, kad neleidi. Drausmę žinau! O aš jam atsakiau:

— Kad antpečių neturėčiau, tai ir drausmės nežinočiau, kaip visi tavo draugai! — Komisarai išsikolijo parėkė, pafaukė ir nuėjo, pagrases parašysias raportą apie agitaciją prieš raudonąją armiją.

Vagone vėl juokas. Juokiasi ir kareiviai ir taip sau piliečiai.

— O bolševikų kareiviai, raudonarmiečiai, tai tie tiesiog sakė:

— Pareisim namo ir numesim komunal Kad jos ir dvasios nebūtų.

Kitas kareivis, užsirūko papierosa ir pasakoja, kaip Budeno kazokai nekencija komunistų visai nepripažįsta tos tvarkos.

Vienas kazokas pasakoja:

— Va, jūsų gyvenimas mums patinka. Ir tvarka kaip ir mūsų, o „komunijos“ nėra. Ar pereiti pas jus ar ką—Ir prašėsi į mūsų dalį, pas pulkininką. Tai buvo tuomet, kai raudonieji išėjo.

3.

Už Panevėžio prasideda kraštas, kuris buvo kada bolševikų valdžioje.

Kupiškio stotyje išlipu iš traukinio ir einu pas pažįstamą žemdirbį, kurio sūnus kare.

Gyventojų epas čia aiškiai priešbolševistinis, nors šitos vietos arti taip vadinamos rusų demarkacijos linijos.

Prisikentė šitų vietų piliečiai ir rekvizicijų, ir konfiskacijų, ir vežimų varinėjimo ir vienu prieš kitus kiršinimo.

— Matėme bolševikus. Daugiau nebenorim jų matyti. Bet jėgu jie lenkus sumuštu—gerai būtų. O pas mus tegul geriau nesirodof. Vis tiek, duonos neduosim. Geriau į žemes užkasim, o pas save komunos neleisim!

Ir aplink, visas šitas kraštas, nežitirint agitacijos ir visokių atsišaukimų, priešingas bolševikų tvarkai, kas pareikšta ir kaimų bendrovių nutarimais. Ir labai užjaučia valdžią ir armiją.

Rokiškio apskrityje, pavyzdžiui, visų reikalingų armijai maisto dalykų rinkimas bus atliktas, kaip reikiant.

Armijai duoda viską, kas tik galima duoti, pareikšdami, kad visa tauta ypatingai turi rūpintis kareiviais—savo sūnumis ir broliais.

Važiuoju į Panemunelio stotį. Mazutė. Dievo ir žmonių užmiršta stotis. Už šešių varstų nuo čia yra labai didelis Nevierių sodžius. Iš ten išėjo į frontą labai daug jaunimo. Beveik ištuštėjo kaimas, bet seniai stiprinasi. Duoda visko savo sūnams.

Dar šeši varstai ir Kamajų miestelis, pusiau sudegęs, pusiau sugriuvęs. Pusė gyventojų—lietuviai, pusė—žydai. Gyvena labai draugiškai ir viską, kas reikėjo, armijai atidavė be ginčų. Už 14 varstų nuo čia yra Rokiškio ir Užpalių miesteliai. Per Rokiškį iš Obelių stoties praeina paprastai ešelona Lietuvos pilietai iš Rusų.

Ir nuostabu, kad pažiūra į Tarybų valdžią čia kaip tik blogesnė, negu kur kitur. Tai suprantama iš to, kad didelė dauguma pabėgėlių labai nepatenkinti viskuo, ką matė Rusuose, ir tą nepatenkinimą suteikia ir kitiems.

Visų pirma, pabėgėliai puola ant baltosios duonos. Obelių ir Rokiškio gyventojai tai iš karto pastebėjo, ir čia daugiausia už visą apskritį kepa ir parduoda ragaišio.

Kamajai ir Užpaliai yra patį giluma, Lietuvos širdis. Šitie miesteliai niekadės nematė lenkų užplūdžio. Vokiečiai čia buvo trejus metus, kaip ir Kauno srityje. Bet jiems išėjus, po neilgo bolševikų šeiminkavimo, čia iš karto įsigalėjo Lietuvos valdžia.

Bet toliau į pietų rytus, už kokių 60 verstų yra lenkų užimtų vietų. Iš tų vietų yra pabėgėlių, kurie pasakoja apie negirdėtas baisenybes, kurių daro lenkai su ramiais gyventojais.

Todel gyventojai visomis pajėgomis stengiasi padėti savo mažutei, karžiškiškai armijai, be atodairos nešančiai savo sunkų kryžių kovoje su daug galingesniu priešininku dėl tėvynės garbės ir nepriklausomybės.

Eugenijus Šk—rys.

KAREIVII! Jei tu nori pažinti savo armiją ir priešų armijas, su kuriomis kariauji ir nori jas nukariauti, skaityk „KARĮ“.

Karinė pareiga.

(«K.» 60 n-rio tęsinys).

Karo tarnyba turi būti asmeninė, tai reiškia, kad niekas negali nuo jos išsivaduoti nei atsipirkdamas, nei pastatydamas vieton savęs savanorį. Dabartiniams laikams labai retai kur begalima rasti iš čia išimčių.

Be to tarnauti kariuomenėje dabar teprivalo tik tos valstybės piliečiai. Svetimųjų valstybių piliečiai kad ir priimami vyriausybei leidus, bet tarnauti neprivalo.

Į kariuomenę imami tik turintieji tam tikrą amžių nemažiau kaip 17 metų. Daugumoje valstybių šaukiami piliečiai tarnauti 20—21 metų amžiaus. Toks ankstyvas amžius skiriamas tam, kad greičiau būtų išrištas tinkamumo tarnybai klausimas. Iš antros pusės norima, kad daugumo tarnaujančiųjų tikrojoje tarnyboje būtų nevedę. Be to dar jaunesnieji kareiviai lengviau iškenčia visokius trūkumus ir sunkenybes.

Ligonijų ir bepročių neima į kariuomenę todėl, kad iš jų valstybei nebūtų jokios naudos.

Senovėje karo tarnyba buvo privaloma visiems suaugusiems tos gimines ar paderinės vyrams, bet tiksliai karo metu. Nuolatinės kariuomenės tada dar nebuvo. Vėliau buvo pradėta daryti visokių išimčių.

Pakliuvę nelaisvėn priešai tapdavo vergais. Vergai paprastai nebuvo priimami į kariuomenės eiles, dar gi karo metu. Jiems nepasitikėta, o vietomis buvo draudžiama vergams net ginklą turėti. Tai visai suprantama, nes jie galėjo pasinaudoti ginklu, vieton tėvynę gynus, sukilimui prieš savo ponus. Vėliau buvo vaduojami nuo karinės pareigos ir bežemiai, nes jie neturėdami nejudinamos nuosavybės, neturėjo ko ir ginti. Bet už tai bežemiai, gynusieji tėvynę, dažnai gaudavo už tai atlyginimui žemės. Beveik visose valstybėse buvo toks metas, kada karinė pareiga buvo susieta su žemės valdymu. Iš tų karių savininkų daug

kur susidarė net tam tikras karių luomas, kuris Lietuvoje turėjo bajorų vardą. Bet užtikęs šali sunkiam karui, beveik visur be to luomo vyrų, kurie turėjo eiti karan visi kas tik pajėgus, buvo dar imama kariuomenėn daugiau ar mažiau, žiūrint reikalo ir kitų luomų vyrų, kurie pasibaigus karui tuoj būdavo paleidžiami. Tuos vyrus imdavo valstybė ar bajorai dažniausiai pripuolamai rekrutų formoje, nes ir nebuvo tam tikslui nustatytos tvarkos.

Vėliau atsiradus reikalui laikyti nuolatinę kariuomenę didesniame skaičiuje, buvo traukiami karo tarnybon savanoriai iš įvairių luomų. Pasizymėję kare jie kai kur buvo priimami net į bajorų luomą ir gaudavo žemės, bet nevisur. Savanoriais galėjo būti ir svetimų valstybių valdiniai. Tokiu būdu pasizymėjo kai kurios labai karingos tautos, pavyzdžiui, viduriniai amžiais šveicarai Vakarų Europoje; ypač jų daug samdydavo prancūzų ir Italijos valstybių valdovai. Tokiu būdu karo tarnyba virto tam tikru amatu.

Tuo tarpu bajorų kariuomenė, kuri buvo raitelė kariuomenė ir, kol nebuvo dar šaujamųjų ginklų, buvo svarbiausia kariuomenės dalis, atsiradus šaujamiesiems ginklams nustojo savo reikšmės. Tada bajorai užėmė tiksliai svarbiausias karininkų-oficerių vietas kitose kariuomenės dalyse, kaip tai, pestininkuose, artilerijoje. Kareiviai gi ten buvo savanoriai kitų luomų. Trūkstant savanorių, o esant dideliui reikalui ir tada buvo imami rekrutai iš nebajorų luomų. Mąžėjant savanorių skaičiui tokių rekrutų imama vis dažniau ir dažniau ir ilgesniam laikui, o tuo tarpu kaikuriuose valstybėse bajorai buvo visai paleisti nuo priverčiamos karo tarnybos. Jeigu jie tarnaudavo, tai tik savo noru ir užimdavo kariuomenėje garbingas oficerių vietas. Tuo tarpu kareivio tarnyba buvo labai sunki ir visai negarbinga; o toks rekrutas tebuvo paleidžiamas dažniausia iš kariuomenės tik tada, kai dėl ligos ar senatvės jau nebegalėjo tarnauti. Vėliau tarnybos laikas buvo trumpinamas, bet užtat visuomenė dažniau turėjo teikti tokių rekrutų. Pareiga duoti kariuomenei rekrutų buvo labai sunki visuomenei. Pagaliau ji buvo panaikinta, pakeičiant visuotina karine pareiga.

K—as.

TAUTOSAKA.

24.

ZELIGOVSKIS.

Nežinau iš kur tas žmogus kilęs,
būk iš storos lenkės gimęs,
apie Varšavą vis trynės
sako nuo senos gajynės.

Bet iš kur mintis jis gavo?

Tuoji kariuomenę padarė,
prisisaudo legionų
tikrų stabmeldžių, balvonų.

Taip ant Vilniaus jie užpuolė,
jis*) į jų rankas papuolė,

Zeligovskis pernakvojo

ir iš kur jis dažinojo,

kad jis Lietuvos karalius?

ir užkabino medalius,

dar tik karūnos reikėjo

bet nulipint nesuspėjo.

Taip po Vilnių jis vaikščiojo

ir aukšto namo ieškojo,

kad taip ant jo užlipit

ir svarbų žygį atlikt.

*) Vilnia.

Ke letkojo ir strada;
 užsilpo net Hbalo;
 pagal kamina sėdėjo
 ir | Kauną vis žiūrėjo.
 Bet ant galo atsibodo;
 kamyn stogą nuplėpiojo,
 ir | anta***) atsibodo
 skubiai frontan nuplėškėjo,
 | Sirvintus atvažiavo
 po varšavsku uždainavo,
 rengė | Kauną važiuoti
 poną dvarus išvaduoti.
 Bet apie Sirvintus aplinkul
 Lietuvos kareiviai slinko,
 kad legionus apsupti
 ir gerai kailį išlupė.
 Jau ir mūšis prasidėjo,
 visur biltelėsys girdejos,—
 Zeligovskis tuoj per langa
 vos nenusisuko sprandą.
 Ir prie auto jis pribėgo,
 tuoj | vidų atsėdėjo,
 ir pradėjo šaukti, rėkti,
 kad galetu tik išbėgti.
 Bet nelaimė atsitiko,
 ir automobilį paliko,
 per lauką | mišką spruko
 ten paršo ir susmuko.
 Miške ant kelmo sėdėjo,
 ir ant Kauno vis žiūrėjo,—
 ir pradėjo verkt, dejuoti,
 kad jo žyglai likviduoti***).

Teatras.

Dramos Teatras.

Lietuvių Meno Kūrėjų Draugija, gavusi iš Val-
 dijos reikalingos subsidijos, gruodžio 19 d. atidengė
 Lietuvių dramos teatrą. Teatro vedėju Reziserium pa-
 lytesas artistas Juozas Vaičkus ir padaryta su-
 tartis su artistais: K. Glinskiu, M. Kiršinu,
 J. Stanuliu, P. Mačiūsku, A. Vainiūnaitė,
 P. Skrebutėniene, O. Kurmyte, T. Dragū-
 naitė—K. Kalyčium. Taip pat pakviesta, bet dar
 nepasirašė sutarties, artistai: Dineika ir A. Pra-
 gaitis. Administratorium išdininku pakviestas P.
 Valčiūnas. Toliau artistai bus priimami iš debiuto.

Susidarė komisija eskizam ir dekoracijom gaminti
 ir dailininkų Galdiko, Jamonto ir Vlenskio.

Teatro atidengimui buvo vaidinama Zuderma-
 no 4 veiksmų drama „Joninės“. Tolimesnis re-
 pertuaras: „Keistutis“, kurio vaidinimui dekoracijas ir
 kostjumus gamina Dekoracijoms piešti komisija; „Pilė-
 nų Kunigaikštis“, „Mindaugas“, Vydūno:
 „Anga“, „Vėtra“, „Ne sau žmonės“, „Amžina Ug-
 mės“, V. Krėvės, „Šarūnas“, Ibseno „Dak-
 taras Stokmanas“, Molierno „Sykštuojis“
 Gorborgo „Paulius“, P. Vaičiūno „Žo-
 džiai ir atbalsiai“.

Greitu laiku pradės veikti repertuaro komisija,
 kurios uždavinys—paruošti vaidinimui rimčiausių vei-
 ksmų. Numatoma nuo 2 iki 4 premjerų mėnesyje,
 besikaitant jų kartojimų.

Lietuvos dramos teatras aplankys ir kitus centrus,
 kaip Panevėžį, Šiaulius ir t. t.

Kas turi kokių veikalų, tesiunčia Lietuvos Meno
 Kūrėjų Draugijos Repertuaro Komisijai, Kaunas, Mal-
 rionio gat., 3.

Meno Kūrėjų Draugijos Muzikos Sekcijos Koncertas, 1920 m. Gruodžio 15 d.

Pastaruoju laiku muzikos srityje atsirado Kaune
 kai kas tokio, ko ne ypatingi muzikos mėgėjai, bet ir
 plati visuomenė nekantriai laukia ir, sulaukus,
 dideliu džiaugsmu lanko. Tai Meno Kūrėjų Draugijos
 Muzikos Sekcijos koncertai su žymiausiais mūsų so-
 listais ir choru. Tai, nelyginant, mūsų savas Dailės
 Teatras, | kurį norint pakliūti, reikia išanksto pasirū-
 pinti gauti bilietą. Kaip kad, pavyzdžiui, pašimsime,
 buvo Maskvoje Dailės Teatras arba Didžiojo Teatro
 opera.

Gruodžio 15 d. koncertas žadėjo būti dar turtin-
 gesnis negu paprastai, kadangi jame turėjo dalyvauti
 ir dalyvavo veik visi mūsų žymesnieji solistai daini-
 ninkai su smuikininku p. Leškevičiumi ir p. Starkos
 choru. Dalyvavusieji solistai: p.p. Nezabitauskaitė-
 Galanienė, Kipras Petrauskas, Bieliū-
 nas, Kačanauskas, Sodeika. Koncertas, apie
 kurį kalbame, pažymėtinas dar ir tuo, kad jo progra-
 moje daugiausiai klasinių operos dalykų. Publika
 pamylo savo dailės kūrėjus. Kiekvienas iš
 dainininkų buvo šiltai sutinkamas ir karštai palydimas.
 Bet ypatingą publikos meilę prie savęs pritraukė p.
 Kipras Petrauskas. Jį ir sukilo ir lydėjo ne tik
 karštai, bet didžiausiu džiaugsmo trukšmu. Bet ir yra
 už ką. Jo dainavims sielą virpinte virpina. Tai mū-
 sų dailės perlas tas jo balsas ir jo artizmas. Labai
 malonų įspūdį daro, kad plačioji visuomenė pradeda
 išmokti branginti tuos, kurie | jos kasdieninį, pilką
 gyvenimą prasmės, sielos įpilia.

„Joninės“

Gruodžio 19 dieną Lietuvių Meno Kūrėjų D-jos
 Dramos Vaidykla pradėjo sezoną, vaidindama 4 veiksmų
 Sudermano dramą „Joninės“. Ši drama kiek mums
 artima, nes vaizduoja Prūsų Lietuvos gyvenimo vaizdą,
 kuriame matom to krašto ponus vokiečius
 (dvarponio Vogelreiterio šeimyna) ir išsibadėju-
 sius elgetas lietuvius (Vogelreiterio augintinė Ma-
 rikė ir jos motina Valkata). Bet autoriaus netas norė-
 ta parodyti: jo dramos dvasia—laisvo žmogaus (archi-
 tektas Georg von Hartvig) laimė, ir meilė, kuri susi-
 dūrusi su senais gyvenimo įpročiais (dvarponio
 Vogelreiterio asmeny) žlunga.

Vaidino Kaunui pažįstami vaidintojai: P. Kuber-
 tavičius (Vogelreiter-dvarponis), T. Dragunaitė
 (Kristina, Vogelreiterio žmona), P. Tendziulytė
 (Trūda Vogelreiterių duktė), J. Stanulis (Georg
 von Hartvig-architektas), A. Vainiūnaitė (valkata),
 M. Kiršinis (Gaffke-pastoriaus pagelbiminkas) ir
 Kaunui dar nepažįstama O. Kurmytė (Marikė-Vo-
 gelreiterių augintinė). Visi kaip ir nudavė vaidinamo-
 sios dramos veikėjus, tik J. Stanulis savo rolei netiko;
 jo vaidinamas architektas von Hartvig buvo panašus
 ne laisvos sielos kovotojui, bet lepšeli. Bendrai imant
 reikia pasakyti, kad jau turim didelę pažangą teatro
 srity. Talgi dramos teatro pradžią jau turime, belieka
 laukti operos.

J. El.

KAREIVI! Nieks tavęs taip nepamo-
 kys tavo gyvenime, kaip laikraštis „KA-
 RYS“. Todėl skaityk jį neapleidamas nė
 vieno Nr.

Generalinio Štabo pranešimai.

19—XII—20.

Vakar Giedraičių ruožte į esančius neutralinės zonos Krivaldų, Pustikų ir Popūkių kaimus atvyko apie 100 lenkų kareivių. Pasipiktę paštraukė.

Kitur nieko ypatingo.

Gen. Štabo Viršininkas Pulk. KLEŠČINSKAS.

Žinios.

Lietuvoje.

Prof. Simsonas atvažiuoja į Kauną. Anglų prof. Simsonas, kurį Anglų valdžia yra paskyrusi pirmininkauti arbitražo komisijai Lietuvos-Latvių sienai nutiesti, šiomis dienomis atvažiuoja į Kauną. Lietuvos Valdžiai paskyrė į arbitražo komisiją: prof. Bugą, kn. Bielskų ir M. Yčą.

Mūsų meninkai važiuoja į Rygą. Kaip girdėti, mūsų artistai daininkai važiuoja į Rygą. Taip pat važiuoja mūsų meninkai ir vežasi su savim dailės kūrinius parodai įtaisyti. Tai svarbus žingsnis lietuviams ir latviams susiartinti.

Lietuvių opera. Lietuvių opera baigta organizuoti ir neužilgo pradės veikti.

Kalbininkų Komisija. Prie Švietimo Ministerijos bus sudaryta kalbininkų komisija, kurios tikslas — nustatyti visų mokslo sričių terminologiją (pavadinimus, žodžius). Ji veiks sutartinai su kitų Ministerijų komisijomis tam pačiam reikalui sudarytomis.

Užsieny.

Lietuvos į Tautų Sąjungą nepriėmė. Iš tikrų žaltinių sužinota, kad Lietuva priimta į Tautų Sąjungą taip kaip ir Latvija ir Estija, tik į technikos skyrius. Kaip praneša „Lietuva“, Italai balsavę už viatišką priėmimą. Užtai jiems garbė!

Del federalizmo. Lenkų spauda gailiai del savo federalizme politikos, nurodydama visus nuostolius, kurių toji politika Lenkam pridarė.

Lenkai del Vilniaus. Kaip praneša užsienų laikraščiai, Varšuvoj eina gandai, kad lenkų valdžia esanti linkusi atsisakyti nuo plebiscito Vilniuje ir atiduoti ginčijamas sritis Lietuvai.

Sajungininkų kariuomenė Lietuvoje. Kaip praneša užsienų laikraščiai, Tautų Sąjungos kariuomenė, kuriai pavesta prižiūrėti plebiscitą Lietuvoje, atvyksianti čia gruodžio mėn. pabaigoje. Operacinė šitos kariuomenės bazė busianti Klaipėdoje, o vyriausioji stovykla Vilniuje.

Bolševikai del Vilniaus Lietuvos. Kaip praneša tie patys laikraščiai, bolševikų vadas Joffe išsitaręs, kad Lenkai turi išeiti iš Lietuvos ir Rytų Galicijos ir pripažinti jų nepriklausomybę. Del juodosios jūros lenkai turį pareikšti nesikišią ir atsisakyti nuo Lenkų—Rumunų bloko projekto.

Sąjunga prieš lenkus? Kapno rusų laikraštis „Echo“ praneša gaves iš Kopenhageno žinią, kad Tarybų Rusai, Vokiečiai ir Čeko-Slovakai pasirašę nutarimą padėti vieni kitiems prieš lenkus.

Bolševikai ties Molodečnu. Tas pats laikraštis praneša, kad keletas bolševikų divizijų užėmė Glubokoje, netoli Molodečno.

Chardigny—Lietuvos-Lenkų federacijos šalininkas. Kaip praneša lenkų laikraščiai, pulk. Chardigny būdamas Varšuvoje pasakė, kad jis pasigengsias sudaryti federaciją (sąjungą) tarp Lietuvos ir lenkų gintis nuo bolševikų.

Vokiečiai prieš lenkus. Kaip praneša užsienų laikraščiai, vokiečiai traukia savo kariuomenę į lenkų sieną. Galima esą pavasarį laukti, kad vokiečiai pradės su lenkais karą.

Žinios apie Nepaprastą Valstybės išdo Paskolą krašto gynimo reikalams.

1) Nuo 1920 m. lapkričio 20 d. visos išdinės prilyginėja 18 žmonių nepaprastą Valstybės paskolą. Prilyginimo valandos paprastom dienomis nuo 9 iki 2 val. diena, ir sekmadieniais nuo 1 iki 3 val. diena. Išdinės yra šiuose miestuose: Kaune, Alytuje, Vilniauskyje, Sakiuose, Selnų—Lazdijuose, Trakų, Kaišiadoryje, Ežerėnų—Dusetuose, Šiauliuose, Rokiškyje, Pasvalyje, Panevėžyje, Utenoje, Mažeikiuose, Kretingoje, Tauragėje, Kaseiniuose, Kedainiuose, Telšiuose, Ukmergėje ir Marijampolėje.

2) Skolinti galima suma kuri be likučio dalinasi apt 50 auks. (pav. 50, 100, 150, 200, 250, 300 ect.) Mažiau 50 auksinų paskolos nepriimama.

3) Skolinama 3 metams. Visa paskola bus išmokėta 1 gruodžio 1923 metų arba laiku po tos dienos.

4) Paskola mokesčiu neapmokoma. Ją galima kitam parduoti, galima visur paduoti užstatu, arba galima veitui paduoti, izdinei saugoti.

5) Paskola užtraukiama sumoje 100 milijonų auksinų. Ji neša 3.60 nuosimtį, kuris iš viršaus už visus tuos metus prie įmokėjimo skolintojui sumokamas. Nuosimtis skaitomas nuo mėnesio pirmos dienos po paskolinimo dienai iki 1923 metų gruodžio 1 dienos.

6) Kiekvienas skolintojas gauna skolinamos sumos vardinį kvitą, kuriame įrašytas skolintojo vardas. Pametęs ar kokiu nors būdu praradęs vardinį kvitą, skolintojui ir be kvito bus sugražinta paskola, terminui suėjus, žinoma tik tuomet reikės pristatyti savo asmens liūdytus.

Pastaba: Kvitai gali būti ir ne vardiniai, jei to skolintojas nori. Bevardį kvitą pametęs ar kam nors pavogus, pinigai bus išmokėti tam, keno rankose jis yra.

7) Įnešant paskolą į izdą, reikia išpildyti tam tikras pareiškimas, tai yra, reikia tam tikrose blankelėse parašyti savo vardą—pavardę, kaimą ir valstiją, kuriame gyveni ir kokią sumą skolinti ir pasirašyti (kitą viską užpildys izdinės valdininkai). Bet jei kas nemo-ka rašyti, izdinės valdininkai visuomet dykai parašys.

8) Kas nori, tas gali dar ir atsisakduoti nuosimtį, kad žinoti kiek jam reikia sumokėti grynais pinigais atskaičius nuosimčius. Žemiau seka lentelė vienam šimtui auksinų, kurią dauginant galima išskaičiuoti sumai nuosimtį.

Kas skolina 100 auks. Žemlaj sekandiamė mėnesy.	Tas nuosimnį gana.	Arba sumokant žemlaj sekama suma 1923 m. gruodžio 1 d. bus su- grazinta 100 auksinų.
Gruodyje 1920 m.	10 auks. 50 sk.	89 auks. 50 sk.
Sausy 1921. m.	10 auks. 20 sk.	89 auks. 80 sk.
Vasary 1921 m.	9 auks. 90 sk.	90 auks. 10 sk.
Kovo	9 auks. 60 sk.	90 auks. 40 sk.
Balandy	9 auks. 30 sk.	90 auks. 70 sk.
Gegužės	9 auks. 00 sk.	90 auks. 00 sk.
Biržey	8 auks. 70 sk.	91 auks. 30 sk.
Liepos	8 auks. 40 sk.	91 auks. 60 sk.

9) Negalint nuyksti izdine, galima paštu siusti paskola | izdine. Parankiausia siusti | ta izdine, is kurios skolintojas norės atsiimti paskola. Siunčiant paštu perlaidos atkerpamame kupone pažymėti: a) aiškų siuntėjo vardą ir antrašą, b) kiek skolina pinigų, c) kiek nuosimnčių atskaito ir d) kiek pasiunčia pinigų. Reikia taip išskaičiuoti, kad pasilaukomas nuosimtis sudėjus su prisiunčiama suma būtų lygus skolintamai sumai. Žinoma reikalinga, kad nuosimtis teisingai būtų atskaitytas. Kvitos bus paštu išsiųstos.

10) Kiekvienas skolintojas dalyvauja premijų laimėjime. Visiems skolintojams yra paskirta 5200 premijų sumoje dviejų milijonų auksinų sekandį.

Vienas numeris laimėja	100,000 auks.
du . . . . . po	50,000 "
dvylika	25,000 "
penkiošika	10,000 "
dvidešimts	5,000 "
Šimtas penkios dešimtys	1,000 "
Tūkstantis	500 "
du tūkstančiu	200 "
du tūkstančiu	200 "

11) Įduodant kvitą, izdines jau dabar ant kvitų užrašo premijų numerius. Kiekvienas skolintojas gaus tiek premijos numerių, kiek kartų jo paskolinta suma sudaro po 50 auksinų, nes kiekvienas paskolintas 50 auks. gaus vieną Nr. premijos laimėti. Tokiu būdu—kas skolina 50 auksinų, tas turi vieną progą laimėti, kas skolina 100 auks., tas turi dvi progos laimėti ir t. t.

12) Lotarėja 1921 metų gegužės mėnesyje. Kam laimė kris, tas laimės ir premijų sumos tuojaus bus šmokėtos. Kiekvienas norintis dalyvauti premijų laimėjime privalo pirm gegužės mėnesio skolinti. Kas skolins gegužės mėnesyje ar po gegužės, tas jau premijų laimėjime nedalyvaus.

13) Paskolos išmokėjimas prasidės 1923 metų gruodžio 1 d. ir tęsis per dešimts metų. Jei per tą dešimts metų kas nepareikalas sugrazinti paskolos, izdas vėliau neapmokės, nes paskola skaitysis likviduota.

14) Pareiškimams blankai ir visoki patarimai dėl Nepaprastos Valstybės izdo paskolos Valstybės izdinese suteikiami dovanai.

Paveizdingas Balstogės Žydų elgesys su mūsų belaisviais.

Balstogės Žydų laikraštis „Dos nale Leben“ mes randame pranešimą dėl Balstogės gyventojų—Žydų elgimosi su lietuvių belaisviais. Smulkesnių žinių šiuo reikalu praneše mums asmuo, dabar atvykęs iš Balstogės miesto. Prieš šešias savaites, kai pradejo gražinti lietuvius—belaisvius Lietuvon, pravažiuojant Balstogę teko stovėti ilgesnį laiką stoty belaisvių ešalonui. Būdami išvarginti kelias dienas be maisto ir šalčių, belaisviai kreipėsi į lenkų karininką, kad jis ap rūpintų juos maistu, į ką lenkų karininkas atsakė, jog lenkai nebetur jiems maisto, todėl į Balstogės žydus ir tevalgydinti juos. Belaisviai paklausė jo, ir netikėtai Balstogės gatvėse pasirodė belaisvių būriai—keistais drabužiais: vieton drapanų ir net baltinių, jie buvo apsilikę kokiais tai apsiaustais ir vieton batų, jų kojos buvo aprištos skarmalais. Suprantama, kad Balstogės žydai, kiek kas galėjo stengėsi pagelbėti nelaimingiems ir palangvinti jų vargingą padėtį. Bet vagonuose liko daug tokių belaisvių, kurie dėl bado ir šalčių susirgo ir nebegalėjo išeiti iš vagonų. Taip pat buvo belaisvių tarpe gydytojų ir inteligentų, kurie atsisakė eiti po miestą elgetauti. Sužinojus apie tai, Balstogės žydų bendruomenės Taryba tuoj pasirūpino iš lenkų valdžios leidimą pagelbėti lietuviams-belaisviam. Gavus leidimą Bendruomenės Taryba nusiuntė kelius savo atstovs su maistu, drabužiais ir pinigais, ir visa tai buvo paskirstyta belaisvių tarpe taip, kad pastariesiems pakaktų viso ko iki jiems atvykstant į Gardiną.

Ž. R. M. Spandos Skyrius.

Maž. Lietuvos jaunimo balsas.

Atsišaukimas!

„Darželis“

Mažosios Lietuvos jaunųjų „Santaros“ organas yra vienatinis Maž. Lietuvos laikraštis, leidžiamas lietuvių raidėmis ir rašyba, eina nuo rugpjūčio mėn. tuo tarpu kas antrą savaitę ir lig šiol išėjo 8 numeriai. Darželis stengias sujungti visą Maž. Lietuvos jaunimą ir supažindinti jį su lietuviškuoju jaunimu viso pasaulio. Labai tai nelengvas dalykas, kadangi Maž. Lietuvos jaunimas dar mažai susipratęs, svetimųjų užaugintas vergijos dvasioje, negalėjo apsišviesti. Negalima už tai pykti, jis nekaltas. Ir dabar dar neturi Maž. Lietuvos jaunimas nei vienos lietuviškos mokyklos. Visos svetimos, lietuviams priešingos. Koks čia turi užaugti jaunimas, nesunku įsivaizdinti. Blogame jis padėjime. Ir sunku kas daryti dėl jo švietimo. Kol kas lietuviškų mokyklų dar taip veik neįsteigs, nes mūsų mielajį kraštą valdo svetimi, ir lietuvių teisės labai apsiurintos. Mūsų kalba neturi savo krašte dar nei lygių teisių su vokiškąja. Susipratusių jaunimas, mūsų vilties pilnoj ateitis, matydamas skaustančia širdimi savo ir savo brolių nelengvą padėjimą ir jausdamas savo prispaudimą ir suvaržymą per ilgus šimtmečius ligi šios dienos, stengiasi nusikratyti savo pančius ir pastoti laisvas, lygus savo laisviems broliams pasaulyje. Trūkstančiojo švietimo spragą nors kiek užkūsti stengiasi mūsų Darželis. Jis yra—reikia tvirtinti—svarbiausias Maž. Lietuvos užsiėmimas, svarbiausias Maž. Lietuvos laikraštis. Jis rūpinas mūsų ateitimi, mūsų jaunimu. O Lietuvos ateitis yra ateitis visos Afropos, viso pasaulio. Jo svarbumą negalės nieks nugincyti. Bet kadangi mūsų susipratusių jaunimas dar labai

menkas, o visokių priešų daugybė, todėl dar ir menkas mūsų organas. Stengsis jis pasididinti, laikyti dažniaus savo skaitytojus, pamokinti juos, supažindinti vienus su kitais ir jų veikimais, su lietuviškomis organizacijomis, trumpai: šviesti ir aukleti visokių būdų. Vyriausias mūsų siekinas supažindinti ir suvienyti viso pasaulio lietuvišką jaunimą. Ligšiol išėjo laikraštėlis iš tam jaunimo sudėto fondo, iš to tures eiti ir toliau. Kiekvienas lietuvis, užjaucias jaunimą, nemažiau ir Maž. Lietuvos, suprato, koks mūsų padėjimas ir kad mes pagalbos reikalingi. Kiekvienas geras darbas neša ir gerų vaisių. Kas pašelpa mūsų organą, drauge dirbs pasekmingai prie tėvynės atstatymo, naujos laisvos Lietuvos. Darželis bus dekingas už kiekvieną pašalpos skauką. Pinigus galima siųsti: Lietuvių Bankas, konto Nr. 428, Klaipėdoje, Libauerstrasse 20, Lietuvos Prekybos ir Pramonės Bankas, Klaipėdos skyrius, konto Nr. 17 arba ir administracijai. Mažos sumos įdedamos laiške ir laiškas apdraudžiamas. Pašaitęs šitą atsisaukimą neatsisakyk pagalbėti, ar užsisakydamas Darželį sau ir kitiems arba siųsdamas jam pašalpos skaitiką. Ne miela mums kreipties į visuomenę dėl pašalpos. Bet viltėdam, kad broliai brolius gelbės, darom tai dėl visų, dėl mūsų ateities. Darželis kainuoja trims mėnesiams su prisuontinu Maž. Lietuvai 4 auksinus, Lietuvai ir kitur 6 auks., Amerikai 1 doleris ir t. t. Gaunami dar visi numeriai. Pasiziūrėti siunčiame kiekvienam dovanai.

Su aukšta pagarba

Martinas Glazė
Leidėjas-redaktorius.

Klaipėda (Memel), Hospitalstr. 15. Lietuva.

G. ŠT. LITERATŪROS SK. SANDĖLY galima gauti:

Nr.	Leidinių pavadinimas	Auks. sk.
1.	Igulos status	4 —
2.	Drausmės statutai	3 —
3.	Lauko knygutė	3 —
4.	Pėstininkų rikiuotės komandos ir terminalai	1 —
5.	Pulko teismo įstatai	1 —
6.	Pėstininkų kova lauke	1 —
7.	Vokiečių 98 m. šautuvas	1 —
8.	Igulos statuto priedėlis	1 —
9.	Kareiviams užrašų knygutės	1 —
10.	Kas kiekvienam kareiviui žinotina	1 —
11.	Limpamosios ligos	1 —
12.	Kariškas liet.-rus. ir rus.-liet. žodynėlis	5 —
13.	Instrukcijos autošoferiams	5 —
14.	Azijos cholera	1 —
15.	Lyties ligos	1 —
16.	Telefonogramoms knygutės	3 —
17.	Saulėi šviečian.	1 —
18.	Per kovą į laisvę	1 —
19.	Laikin. naujokų šaukimo įstatai	1 —
20.	Sandymo mokymas	1 —
21.	Joninių naktis	1 —
22.	Iš neužmirštinios praeities	2 —
23.	Kultūros ir Švietimo Sekcijos programa	1 —
24.	Į kovą už žemę ir laisvę	1 —
25.	Skaitymo vadovėlis	3 —
26.	Karas su bolševikais	1 —

Leidžia G. Št. Literatūros Skyrius.

Redaguoja Periodinių rašų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.

Nr.	Leidinių pavadinimas	Auks. sk.
27.	Ar mes patys valdysimės, ar kitų būsimė valdomi	— 50
28.	Kareivio garbė	1 —
29.	Pamokymas Lietuvos Armijos Viršininkams	1 —
30.	Karo valdininkų kvotos programa	1 —
31.	Nustatymas pareigų ūkio srityje	2 —
32.	Puskarininkų mokyklos programa	2 —
33.	Pėstin. naujokui į 8 savaites išmokinti programa	2 —
34.	Uniformos pavyzdžiai	3 —
35.	Mūsų nepriklausomybės šmeižikams	— 50
36.	Sausumos karo teisių ir būdų kodeksas	2 —
37.	Laiškai kareiviui (knygele)	3 —

Kainos pakeltos.

Nauji raštai.

1. Kariuomenės dalyvų ūkio srities darbo tvarka ir atskaitomybė. Kr. Ap. Min. Liter. Skyr. leidinys. Kaunas 1920 m. 57 psl.

2. Sofija Čurlionienė Kymantaitė. KOMEDIJOS. „Sviturio“ B-vės leidinys. 155 psl.

Redakcijos atsakymai.

Zioplai-Kariškiui. Reikia save gerbti, o ne Ziopla vadintis. Rašiusiu, kur Tamsta kalbi apie paslavėkinimus, nespauzdinsim. Gaila, kad Tamsta ehtus metus armijoje tarnaudamas, žiūri į tą reikalą kaip kaimo pušbernis. Kitas rašinėlis labai gražus.

Visą ką mačiusiam. Tamsta remiasi „žodžio ir spaudos laisvė“ ir aprašai girtuoklių „balių“. Jei „žodžio ir spaudos laisvė“ keltų visus žmonių gyvenimo sąlygumus, tai ji iš tolo dvoktų. Ne, žodžio ir spaudos laisvė to nemėgsta. Kaip Tamsta supranti, taip ir mes suprantame, kad alkoholis daug mums žalos daro, kad su juo reikia kovoti, bet ta kova sunki, korespondencijos čia nieko nepadės.

Kiršnovės Vabalui. Eilraščio nespauzdinsim visiems mums žinoma mutis ir netaisyklingai parašytas.

D. Braziulini. Klausimus patikinsime. Laišką broliui ir Laurinaitytei nespauzdinsim: pirmas neįdomus, antras kalba apie reikalą, kurio Tamsta nesupranta; pastarajį laišką medžiagą sunaudosim tam pačiam Švedkapiui aprašyti.

Vladui Kėlelai. A.a. vyr. L. Andriūnai paminti geriau parašykite šaip rašinėli (nekrologa) — eilraštis netinka, Tautosaka sunaudosim.

Jau išspausdintas
KARIŲ KALENDORIUS
1921 metams.